

Minister Hanke Bruins Slot
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

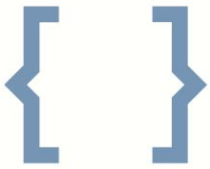
19 mei 2023

Geachte mevrouw Hanke Bruin Slots,

Graag doen wij u hierbij de resultaten toekomen van de terreinverkenning van het Nederlandse slavernijverleden en zijn doorwerkingen, zoals deze gedurende het afgelopen jaar is uitgevoerd door het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land-, en Volkenkunde (KITLV), het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG), het Nationaal instituut Nederlandse slavernijverleden en erfenis (NiNsee) en de Universiteit van Curaçao (UoC). Het resultaat van de terreinverkenning verschijnt op donderdag 15 juni 2023 als boek onder de titel *Staat en slavernij: het Nederlandse koloniale slavernijverleden en zijn doorwerkingen* bij uitgeverij Athenaeum.

Het eerste exemplaar zal u worden aangeboden tijdens de presentatie in De Paul Steenbergengfoyer van de Koninklijke Schouwburg in Den Haag (donderdag 15 juni 2023). De presentatie en aanbidding begint om 16.30 uur stipt (met inloop en mogelijkheid tot informeel samenzijn vanaf 16.00 uur). Tijdens de bijeenkomst zal een korte toelichting op het boek worden gegeven door de redactie. Tevens zal de minister gelegenheid hebben tot het geven van een reactie.

Zoals u weet, wordt het project uitgevoerd op verzoek van het ministerie naar aanleiding van de kennisvraag verwoord in de motie van Tweede Kamerlid Ceder en medeondertekenaars (d.d. 8 juli 2021). Deze motie verzocht om inzicht te verschaffen in het slavernijverleden en de doorwerkingen ervan, wie de betrokkenen waren en welke uiteenlopende effecten slavernij had. Naar aanleiding van dit verzoek is met dit project werk gemaakt van deze terreinverkenning naar het Nederlandse slavernijverleden en zijn doorwerkingen, de rol van de Nederlandse staat en samenleving daarin, en de wereldwijde

gevolgen daarvan. De verkenning maakt zichtbaar wat we weten, maar ook hoe die kennis is gevormd, en wat dus relevante vervolgvragen en onderzoeksonderwerpen zijn om tot een beter inzicht te komen in het Nederlandse koloniale slavernijverleden. Dit vormt een belangrijke basis voor het opstellen van een bredere kennisagenda (deel twee van dit project) die later dit jaar beschikbaar komt en een leidraad kan vormen voor benodigde vervolgonderzoeken.

De samenvatting, bevindingen en een digitale versie van het volledige manuscript zijn voor u bijgevoegd. Deze zijn onder embargo tot de presentatie.

We kijken uit naar uw aanwezigheid en reactie.

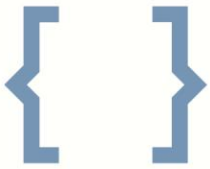
Hartelijke groet,

Rose Mary Allen, Universiteit van Curaçao (UoC)

Esther Captain, Koninklijk Instituut voor Taal-, Land-, en Volkenkunde (KITLV)

Matthias van Rossum, Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG)

Urwin Vyent, Nationaal instituut Nederlandse slavernijverleden en erfenis (NiNsee)

***Staat en slavernij: het Nederlandse koloniale slavernijverleden en zijn
doorwerkingen***

Regiegroep en redactie

Rose Mary Allen (Universiteit van Curaçao)

Esther Captain (KITLV) (penvoerder)

Matthias van Rossum (IISG)

Urwin Vyent (NiNsee)

Centrale boodschap

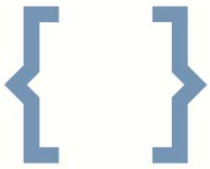
De Nederlandse staat was langdurig, doelbewust en structureel betrokken bij de koloniale slavernij. Slavernij was de basis voor het koloniale optreden van de Nederlandse staat en zijn voorlopers in de Atlantische en Aziatische wereld. Het heeft Nederland en samenlevingen over de hele wereld vergaand en langdurig gevormd, met zowel individuele als brede maatschappelijke doorwerkingen die nog steeds van invloed zijn.

Samenvatting

Slavernij was de basis voor het koloniale optreden van de Nederlandse staat en zijn voorlopers in de Atlantische en Aziatische wereld dat Nederland en de voormalig gekoloniseerde gebieden mede heeft gevormd, en heeft zowel individuele als brede maatschappelijke doorwerkingen die nog steeds van invloed zijn. Slavernij speelde wereldwijd een rol in een doelbewuste koloniale politiek van Nederlandse bestuurders en ondernemerselite, die een grondslag legde voor de Nederlandse welvaart en ongelijkheden wereldwijd. Het slavernijverleden en koloniale verleden raakt iedereen in het Koninkrijk der Nederlanden – ongeacht geboorte- of woonplaats – en ook velen daarbuiten. Deze inzichten nodigen uit tot aanpassing van het (zelf)beeld van Nederland en zijn plaats in de wereld, en benadrukken de urgentie om te komen tot een langdurige kennisagenda, alsmede het herstel ten aanzien van dit verleden en heden.

Bevindingen

Staat en slavernij laat zien dat het slavernijverleden niet een marginale pagina was, maar een van de grondslagen van het Nederlandse koloniale optreden

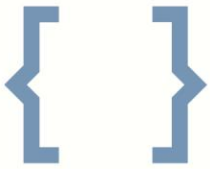
wereldwijd, en daarmee ook van de wijze waarop Nederland en samenlevingen over de hele wereld zijn gevormd. Het laat zien dat slavernij verder gaat dan de historisch afgebakende perioden waarin slavenhandel en slavernij wettelijk waren toegestaan en werden uitgeoefend: de invloed en betrokkenheid werken ver voorbij deze periode door. Dit boek maakt duidelijk hoe groot de gevolgen van dat verleden waren en nog altijd zijn.

Het koloniale slavernijverleden heeft op drie manieren urgentie. Ten eerste, het belang van een goed begrip van de historische ontwikkeling en de wereldwijde gevolgen van de Nederlandse koloniale slavenhandel en slavernij. Ten tweede vanwege de manieren waarop deze geschiedenissen, en de rol van de staat daarin, op economisch, maatschappelijk, cultureel en bestuurlijk vlak hebben doorgewerkt in de overgang van de periode van wettelijk toegestane slavenhandel en slavernij tot in de negentiende, twintigste eeuw en uiteindelijk zelfs tot op heden. Ten derde vanwege de hedendaagse omgang met dit koloniale slavernijverleden, zijn langdurige gevolgen en voortdurende effecten. De inzichten en ontwikkelingen op deze drie terreinen zijn nauw met elkaar verbonden, maar lopen niet altijd gelijk op.

Wij vatten ze hier graag samen:

1. Historische ontwikkeling, betrokkenheid en gevolgen Nederlandse slavernijverleden

- a. De Nederlandse staat, zijn voorlopers en grote, met name private delen van de samenleving waren door doelbewuste koloniale politiek direct en grootschalig betrokken bij slavernij.
- b. Nederlandse slavernij en kolonialisme hadden een grote invloed op samenlevingen over de gehele wereld.
- c. Het Nederlandse koloniale bestuur gebruikte slavernij en andere vormen van arbeidsdwang (zoals corvee, gevangenen- en contractarbeid) in de verschillende delen van de Atlantische wereld en Azië niet los van elkaar, maar als elkaar aanvullende onderdelen van een veelomvattend koloniaal systeem.

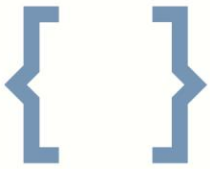

2. Doorwerkingen en transformaties

- a. Slavernij en de daaropvolgende inzet van andere vormen van arbeidsdwang leidde wereldwijd tot sociaaleconomische en cultureel-maatschappelijke herordeningen die de basis vormen voor moderne ongelijkheden.
- b. De wijze waarop samenlevingen door slavernij en kolonialisme hiërarchisch werden ingedeeld creëerde in het Koninkrijk der Nederlanden en wereldwijd ongelijkheden die op verschillende manieren langdurig doorwerken.
- c. Slavernij en kolonialisme beïnvloedden diepgaand hoe mensen zich tot elkaar verhouden en werkte langdurig door in mensenlevens op het vlak van sociale relaties, emotionele ontwikkeling, onderwijs, taal en gezondheid.

3. Hedendaagse omgang

- a. Als gevolg van opvattingen en raciale structuren in het slavernijverleden en het koloniale verleden zijn late gevolgen en blijvende spanningen aan te wijzen die van invloed zijn op de huidige samenlevingen in het Koninkrijk der Nederlanden (met name ook Aruba, Curaçao, Sint-Maarten, Bonaire, Sint-Eustatius en Saba) en voor de relatie met voormalige gekoloniseerde gebieden (Suriname, Indonesië en andere landen).
- b. Meer en betere kennis van het slavernijverleden en de koloniale geschiedenis biedt een rijker inzicht in de (historische) totstandkoming van hedendaagse verhoudingen in samenlevingen binnen het Koninkrijk der Nederlanden en tussen Nederland en voorheen gekoloniseerde gebieden.
- c. De meervoudigheid van de Nederlandse koloniale slavernijgeschiedenis heeft geleid tot verschillende betekenissen en doorwerkingen die deel zijn

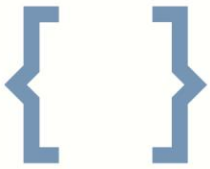

van een gezamenlijk verleden en heden, en die verder in kaart gebracht dienen te worden om tot dialoog, wederzijds begrip en herstel te komen.

- d. De ongelijke verdeling van kennis, middelen en toegang tot wetenschap, debat en beleidsvorming binnen het Nederlandse Koninkrijk vraagt om verandering van perspectieven en een gelijke verdeling.

4. Aanbevelingen:

- a. Een actief optreden ten aanzien van de hedendaagse sociale, economische en maatschappelijke ongelijkheden die met de doorwerkingen van het slavernijverleden en kolonialisme verbonden zijn. Dit vraagt om meer dan enkel beleid op het terrein van cultuur, kennis en herdenkingen, maar vergt een bewust en doortastender optreden dat fragmentatie en nieuwe tegenstellingen vermijdt.
- b. Een veelzijdige dialoog, 'koninkrijksbreed' en daarbuiten. Dit vormt de grondslag voor werken aan herstel en erkenning op een manier die ruimte biedt aan de verschillende kanten van het Nederlandse slavernijverleden en zijn doorwerkingen, en de relatie met het kolonialisme en daarmee ook de verbindingen tussen (nazaten-)gemeenschappen zichtbaar maakt.
- c. Een meer inclusieve aanpak ten aanzien van kennisproductie. Dit is noodzakelijk voor vernieuwing van perspectieven en het breder mogelijk maken van nieuw onderzoek, en het vraagt het wegnemen van obstakels voor het deelnemen aan kennisproductie, een betere verdeling van middelen, en meer ruimte voor stemmen die ondervertegenwoordigd zijn, zowel binnen het Nederlandse Koninkrijk, inclusief het Caribisch deel, als daarbuiten.
- d. Een ambitieuze kennisagenda en structurele financiering voor nieuw fundamenteel wetenschappelijk onderzoek naar het slavernij- en koloniale verleden wereldwijd, en in het bijzonder ook de vele nog onderbelichte doorwerkingen.

Informatie over proces en achtergrond

Aanleiding

Het boek *Staat en slavernij: het Nederlandse koloniale slavernijverleden en zijn doorwerkingen* is het resultaat van de motie van Don Ceder (juli 2021). Hierin verzocht het Kamerlid en de ondertekenaars van zijn motie om een onafhankelijk onderzoek uit te voeren naar het Nederlandse slavernijverleden. *Staat en slavernij* verkent op wetenschappelijk verantwoorde en toegankelijke wijze de stand van de bestaande kennis. Dit boek biedt dus nog niet de veelgevraagde nieuwe en fundamentele vervolgonderzoeken die nodig zijn voor de bestudering van de verschillende aspecten van het Nederlandse koloniale slavernijverleden en de doorwerkingen daarvan. Dit boek brengt de bestaande kennis van het slavernijverleden en zijn doorwerkingen samen, weegt deze en houdt ze tegen het licht. Het kan zodoende dienen als een kompas voor samenleving, politiek en wetenschap.

Totstandkoming

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft naar aanleiding van de motie een regiegroep bij elkaar gebracht voor een onafhankelijk project, uitgevoerd door het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV) in Leiden (penvoerder), het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) in Amsterdam, het Nationaal Instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis (NiNsee) in Amsterdam en de Universiteit van Curaçao (UoC) in Willemstad. Voor het project heeft het ministerie van BZK tevens een klankbordgroep ingesteld. De regiegroep en klankbordgroep zijn onafhankelijk. De regiegroep vormde de redactie van *Staat en slavernij*, ondersteund door een bureauredacteur en een onderzoeksassistent.

Staat en slavernij vertrekt vanuit actuele vraagstukken (deel 1), brengt in kaart hoe slavenhandel en slavernij tijdens en na de afschaffingen tot veranderingen en doorwerkingen hebben geleid (deel 2), hoe daarvoor wereldwijd de basis is gelegd door de impact die het Nederlandse koloniale slavernijverleden heeft gehad op samenlevingen in Afrika, Azië en Noord- en Zuid-Amerika (deel 3) en door de vroege vorming van kolonialisme en slavernij (deel 4).

De vier delen worden voorafgegaan door een kunstwerk van Iris Kensmil, Patricia Kaersenhout, Theo Frids Hutabarat en Brian Elstak. Het resultaat is een rijk geschakeerde bundel met 29 hoofdstukken van 33 auteurs plus bijdragen in de vorm van kaderteksten van 20 auteurs.